

Tisztelt Vendégeink, Akadémikustársaim, Hölgyeim és Uraim!

A hazai tudós társaság eszméje már a 18. századtól jelen volt a magyar szellemi életben, de fordulat csak az 1825-ös pozsonyi országgyűlésen következett be, amikor Felsőbüki Nagy Pál magával ragadó beszéde után a fiatal huszárkapitány, Széchenyi István gróf szót kért, és a következőket mondta:

„Nekem itt szavam nincs, az országnak nagyja nem vagyok, de birtokos vagyok, és ha feláll oly intézet, mely a magyar nyelvet kifejtse, mely avval segítse elő honosainknak magyar neveltetését, jószágomnak egy évi jövedelmét feláldozom reá...”

Széchenyi példáját még számosan követték, többek között Vay Ábrahám, Andrássy György gróf, Károlyi György gróf, Batthyány Fülöp herceg és József nádor. A legbőkezűbb adományozó a görögből magyarrá lett Sina Simon volt 80 ezer forinttal. A magánadományokból 250 ezer ezüstforint gyűlt össze a Magyar Tudós Társaság időközben törvénybe iktatott megalapítására, amelyet 1845 óta neveznek hivatalosan Magyar Tudományos Akadémiának.

Ezzel a tettükkel Széchenyi és társai egy csapásra közüggyé és a Magyar Tudományos Akadémia feladatává tették a magyar nyelv, kultúra ápolását, a tudomány és technológia fejlesztését.

De nem csupán ennyit tettek. A reformkori magyar politikai elit ugyanis felismerte, hogy nemzetpolitikai programját csak akkor tudja megvalósítani, ha a kultúra és a tudomány kiválóságait maga mellé emeli a nemzet elitjébe.

A reformkor nagyjai, élükön Széchenyivel még itt sem álltak meg. Az ő nemzedékük tett a legtöbbet a hazai polgárság, s általa az ipar,

kereskedelem, szállítás, építés, városfejlesztés, környezetszabályozás hazai megerősödéséért. E réteg legtehetségesebbjei tulajdonosokként, gazdálkodókként, kereskedőkként vagyont és befolyást szereztek. Ez gyorsan elvezetett oda, hogy arisztokratáink, művészeink és tudósaink mellett polgárságunk élvonala is a nemzeti elit meghatározó tagjává vált. Ők együtt vészték át a szabadságharc utáni nehéz éveket, együtt érték el a kiegyezést, és együtt indították el Magyarországot azon a fejlődési pályán, amely máig meghatározza fizikai, politikai, szellemi arculatát és lelkületét.

Ez a kapcsolat a mind polgárosultabb politikai, gazdasági, kulturális és tudományos elit tagjai között éppen a Magyar Tudományos Akadémia esetében volt oly szoros, hogy az akár szövetségnek is mondható. Ez az erős kötelék a történelmi tragédiák és az erőszakos politikai rezsimek ellenére sem lazult fel. S hogy ez mennyire igaz, azt éppen ennek a gyönyörű székháznak és káprázatos Dísztermének példája igazolja.

A székház megépítését annak idején egy Szabolcsból induló, országossá duzzadó gyűjtés tette lehetővé, **minden állami támogatás nélkül**. A nemzeti reformpolitikus elnök Dessewffy Emil, a költőfejedelem főtitkár Arany János, a német tervező August Stüler, az építőművész Ybl Miklós és a festőművész Lotz Károly álmodták meg, és formálták valósággá a ma már emblematikussá vált épületet, a nemzettudat és a világörökség alkotórészét, a nemzet és a tudomány szövetségének szimbólumát.

Szinte kísértetiesen hasonló társulás jött létre 160 évvel később az Akadémia elnöke és főtitkára, tudós szakértők, tervezők, restaurátorok, hatékony szervezők és sikeres magyar vállalkozók között.

Az, hogy a köztársasági elnök által is megtisztelt jubileumi közgyűlésünket ebben az újjászületett Díszteremben tarthattuk meg, s most Önöket is itt láthatjuk vendégül, jelentős részben a Fejér BÁL vezette, ZÁÉV-vel megerősített kivitelezői konzorcium munkáját dicséri.

Ez az ugyancsak egyetlen fillér állami támogatás nélkül saját akadémiai forrásból megvalósuló, az eredeti költségkereteken túl nem lépő beruházás kiváló példája annak, milyen nagy dolgokra képes korunk magyar gazdasági, kulturális és tudományos elitje, ha szövetségre lép.

Bibó Istvántól tudjuk, hogy az elit feladata az irányítás mellett az értékközvetítés és a kultúrateremtés. Az elit politikai és gazdasági része rendelkezik a szabályozás jogával és az anyagi erőforrásokkal. Az Akadémián összpontosuló tudományos elit fő küldetése, hogy a kutatások eredményezte tudást és technológiát a magyar társadalom, a vállalkozások, a gazdaság, az állam, végső soron az egész nemzet szolgálatába állítsa. Célunk a tudománybarát, a tudomány művelését támogató, az új ismereteket, eszközöket, technológiákat a maga javára leleményesen alkalmazó társadalom kialakítása. Ehhez az Akadémiának jogosítványokra és forrásokra van szüksége, ezek nélkül mindez csak álom marad.

Ugyancsak Bibótól tudjuk, hogy *„az igazi elit (...) mindazt, amit csinál, társas érzékkel, vagyis a társas élet feltételei s a közösség érdekei iránti érzékkel csinálja”*. A tömegek ezt tapasztalva ajándékozzák meg az elitet bizalmukkal, és fogadják el elsőbbségét. Mi lenne ma fontosabb a közösségnek, mint hogy olyan szemlélet és kultúra hassa át, ami a magyar polgárok, családok, azaz a nemzet javára fordít minden eszközt, amit a jog, emberi és anyagi erőforrásaink, művészetünk, tudományunk és technológiánk a kezünkbe ad.

E kultúra fontos eleme a kapcsolatfelvétel, a kölcsönös tiszteletadás, a feltáró és megismerő párbeszéd. Szoros együttműködést kell kialakítani az együttes érték- és lehetőségteremtésre, az alkotásra és az élményszerzésre, hogy ezen keresztül szolgálhassuk a társadalmat, megőrizhessük bizalmát, és elnyerhessük elismerését. Az elit feladata a példaadás is. Jó volna, ha ebben is együtt lépnénk Széchenyi nemzedékének nyomdokaiba.

A mai estével egy távlatokat nyitó kapcsolatot szeretnénk elindítani. Ennek során igyekszünk megismertetni Önökkel az Akadémiát, a magyar tudományos közösséget, és azokat a tevékenységeit, amelyeket a felfedezések születése, a nemzeti önazonosság és értékek megmentése, a tehetségek kibontakoztatása, az eredmények elérhetővé tétele, a tudományos felismerések hasznosítása és mindenekelőtt a társadalom, a gazdaság, a vállalkozások és az állam tudományos támogatása érdekében végez.

Abban bízunk, hogy mindezt megismerve találnak olyan jó ügyeket, célokat, programokat, amelyeket támogatásra érdemesnek találnak, s amelyekhez anyagi forrásaik mellett mecénásként a nevüket is szívesen adják. Mi felkészültünk arra, hogy támogatásuk felhasználása során biztosítsuk a célhoz kötöttséget, az átláthatóságot, az ellenőrizhetőséget, a nyilvánosságot és a presztízsnyeréséget, amire jogosan igényt tartanak.

Felelős döntés adni, támogatni, de a támogatást elfogadni is. Kellően tájékozottnak, alkalmasnak és felkészültnek kell rá lenni. Mi nem kampányban, egyszeri gesztusokban, hanem nagy ívű, hosszú távú, kölcsönös előnyöket biztosító, tervezhető stratégiai együttműködésben gondolkodunk, és erre szeretnénk megnyerni Önöket.

Végezetül hadd emlékeztessem Önöket arra, hogy az Akadémia mindenkori támogatói között kiemelt szerepet játszottak a hölgyek, Széchenyi szavaival: „Honunk szebb lelkű asszonyi”. Arisztokrataként, hitvesként vagy maguk is sikeres vállalkozóként nemegyszer kezdeményeztek olyan gyűjtéseket, amelyeknek az Akadémia volt a kedvezményezettje. A nekik szóló korabeli buzdítással zárom szavaimat: *„Öleljék keblökre a hazát, tartsák egészen önökéinek nyelvünket és nemzetünket, hogy az is egészen magáéinak vallhassa önöket.”*

Köszönöm, hogy meghallgattak!